

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones prestantissimi viri Roberti de Latio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professoris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

De iudicio dei contra primos parentes nostros. Sermo. vj.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

De timore iudiciorum.

Et di. iij. c. deniq. Tertio sumit p vna
et speciebus peccati in spm scdm. Quarto
sumit put opponit magnanimitati: et
sic est spes supbie: et potest sic diffiniri.
Presumptio est vitium quo qs aggreditur
vel exequit ea q sunt supra facultatem
suam et conditionem. Hoc vitium opponit ma
gnanimitati p excessum. Nam magnani
mitas est virtus moralis tendens ad ma
gna opa et magnos honores: sed hinc ro
nem et hinc hinc ut suam et dignitatem. Vnic
aut virtuti opponit aliqd vitium hinc de
fectu et aliqd hinc excessum: sicut et alijs
virtutibus moralibus. Et hinc defectus
quem opponit virtuti pusillanimitatis
quo qs retrahit se ab his oibus qbus
est dignus vel aptus: dum scilicet non conat ad
operandum ea q sibi competunt hinc statu suum
Et hoc prohibet Eccli. vij. Noli in qd sapi
ens esse pusillanimitas in aio tuo. Sed p
excessum opponit magnanimitati pre
sumptio: q attendit magnu opus exce
dens facultatem suam. Quidem peccatum est
hinc Tho. ij. q. cxxx. ar. ij. qm vt inquit
Sene. li. de quattuor virtutibus. Ma
gnanimitas si se supra modum extollat fa
cit virum minacem in statu et inquietum et tur
bidum: et in quascunq excellencias ditorum
factorumq neglecta honestate festinum.
¶ Scdm notandum q si ho vult se retra
here et puertere ad diuina p orationes:
contemplationem: et hinc: vniendo se eis per
intellectum et voluntatem: quis diuina sint
supra hominem: non tamen dicitur presumptuosus
si debito modo. i. hinc rationem se applicet eis:
id est hinc capacitate sua. ¶ Tertiu nota
dum q si aliqs attendit aliqd opus fa
cere non ex se: sed virtute diuini auxilij:
hoc non erit presumptuosum: Opus enim
magnu de se cum fiducia diuini auxilij fa
cultatem nostram non excedit: dum illud sit
pporcionatus p supposito auxilio cois
gre sicut attendendo celebrationem: cois
ne: religionis ingressum: regimen impo
situm cum debitis circumstantijs et hinc.
¶ Vi p nominati fructus a supbie radice
pveniunt. Eradicet arbor: et fructus peri
bunt et excidibunt. Nisi enim humiles fue

rimus heredes celestis regni nunc esse
valebimus. Ad qd nos pducit iesus re
demptor mundi: qui est bndictus in se
cula seculor. Amen.

¶ De iudicio dei contra primos paren
tes: mandato diuino inobedientes.
Sermo. vij.

Restatur no
bis indies causa quare
dei iusticiam timere de
beamus. Quis non no
ueat dum hinc peridica scri

pture sacre traditione p inobediencia pa
moy paratu: et ipsos et oem ipsoz poste
ritate penis grauissimis viderit affici?
Non sinit deus iniuriam sibi fieri: qm p fla
gella sequentia ostendat quantum sibi dei
splendeat. Non est acceptor psonarum: nec
respicit cuiusq dignitatem. Non permittit
hoiem labentem impune transire. Aliqd
quosdam tamen impios et incredulos figmen
ta vident esse: que dicunt de peccatis
hoibus primis. Zecario in hoc sermone
de iudicio dei ptra hoiem inobedientes
dicturi: tria moe solito mysteria docu
rabimus.

Primu dicitur causalitatis.

Scdm qualitatatis.

Tertiu penalitatis.

¶ De causa pene primor parentu: quia
propria voluntate preterierunt dei pre
ceptum. Cap. i.

Satisfaciendum arbitro: i hoc
primo caplo eoz opinionu q
primor parentu culpa alle
uiare: immo excusare nitun
tur. Afferunt equidem: Si volu
isset deus non peccasset ada: quasi deus
causa fuerit transgressionis illius. Qua
re ad tranquillitatem cordis opus est hic q
tuor dubia disputare.

Primu vtrum deus sit causa peccati.

Scdm vtrum deus possit facere volun
tate creatam impeccabilem p naturam.

Tertiu vtrum deus debuit permittere
hoiem impugnari.

Quartu vtrum diabolus ex inuidia res

tauit hoim.

Ad primū dubium obijciēdo arguit aliq: qd deus sit cā pcti? Et primo ex autoritate Esa. xlv. Ego dñs et nō est alter formās lucē et creās tenebras; faciēs pacem et creans maluz. et Amos. ij. Nō est malū in ciuitate qd dñs non faciat. Et Eccli. ij. Bona et mala: vita et mors: pauertas et honestas a deo sunt. Itē arguitur ex rōne phi. Quicqd est cā cause est cā causati: sed deus est cā liberi arbitrii liberū arbitriū est cā pcti: ergo deus est cā pcti. Cōtra ista est autoritas Aug. in lib. lxxij. q. qui ait: Deo autore non fit hō deterior. Respondet ergo Tho. s. ij. q. lxxij. ar. s. q. hō dicit esse causa pcti dupl'r. Uno mō directe: inclinādo. s. volūtatem suā vel alteri ad peccādū. Alio mō indirecte: dū. s. nō retrahit aliquos a pctō. Ezech. ij. speculatori dicit: Si nō direris impio morte morieris: sanguinem eius de manu tua requirā. Deus aut nō pōt esse directe cā pcti: qz oē pctm est per recessus ab ordine. Deus aut oīa idinat et cōuertit i semetipm sicut i vltimuz finē: sicut Diony. ait. ij. c. de diu. no. An im possibile est qd sit sibi vel alijs cā discēdē di ab ordine qd est in ipsum. An nō pōt directe esse cā pcti: sicut nec indirecte. Cōtingit em qd deus aliqbus nō pōt auziliū ad vitāda pctā: si pberet nō peccarent. Sed totū hoc facit sū ordinē sue sapiētie et iusticie: cū ipse sit sapiētia et iusticia. An nō imputatur qd aliq peccat sicut cause pcti: sicut gubernator: nō dicit cā submersionis nauis: ex hoc qd non gubernat nauim: nisi qm subtrahit gubernationē potēs et debēs gubernare. Et hoc mō intelligit dicitū apli ad Rom. s. Tradidit illos deus in reprobū sensum vt facerēt ea q nō cōueniūt: inquantū. s. nō pōt eos qn suū reprobū sensum sequant. Respondet ergo Tho. ad autoritates in p̄trariuz allegatas qd triplex est malū. s. culpe: pene: et dāni. Inter que est differētia: qz maluz culpe est in agendo. Nā pctm est dictuz vel factū vel cōcupitū cōtra legē dei: vt

dicit Aug. cōtra Faustū. Malū hō pene et dāni est in patiēdo. Illud est volūtariū: ista inuoluntaria. Deus igit est cā mali pene: qz oīs pena iusta. Et qd p̄trariū assereret: diceret vtiqz p̄positionem hereticā. xxij. q. ij. c. qdā. Similiter dicenduz est de malo dāni. An Job. s. c. nō dicit: chaldei abstulerunt: sed dicit: Dñs dedit: dñs abstulit. Patet hoc etiā xxij. q. v. c. remittunt. Si loquimur de malo culpe: vt p̄dictum est: deus nullo mō est causa pcti. Ad rōnem hō phi dicit Tho. qd effectus cause medie procedens ab ea: sū qd subdit ordinē cause prime: reducif in causam primā. Sed si procedat a causa media sū qd erit ordinē cause p̄me: nō reducif in causam primam: sicut si minister facit aliqd contra mandatū dñi: hoc nō reducif in dñm: sicut i cām. Sicut pctm qd liberū arbitriū cōmittit nō reducif in deū sicut in cām. Nā lz dei dedit hōi liberū arbitriū qd posset peccare etiā dedit quo nō peccaret. Quare dicit Hiero. ad demetriadē. Utrūqz nos posse voluit optimuz creator: sed facere tm qd impauit. Unde vt pctā vitaremuz dedit angelū custodez: dedit lumē rōnis naturalis: dedit bñficia sua: volens reliquas creaturas hōi seruitiū tribuere: dedit legē scriptā et p̄cepta vite: misit in mundū vnigenitum filiū: veritatē fecit per aplos predicari: cōminat eternas penas: pollicet futurā gliaz: et filia: cū quibus oibus hortat oēs: immo et p̄cipit vt declinēt a malo et faciāt bonū. Cōtra dubiū erat vtrum deus possit facere voluntatē creatā impeccabilē per naturā: Respondet Anselmus li. Lur deus hō. ij. c. xx. qd nō: ex eo qz nō pōt facere creaturas esse deū. An non pōt creatura esse impeccabilis nisi sit deus essentialiter: qd est impossibile: vel suppositaliter sicut xps. Ideo dicit Hiero. in euāgelio pdigi. Solus deus est in quem peccatum caderē nō potest. Et Aug. contra maximuz. Solus deus natura sua nō potuit nec pōt nec poterit peccare. Declaratur ista a scō Bon.

De timore iudiciorum.

In. ij. dist. xliij. parte. s. ar. s. q. s. scilicet. Si liberum arbitrium creature rationalis fieret naturaliter ad malum inflexibile: aut hoc esset propter ipsius artationem ad bonum: aut propter determinationem. Si propter artationem ut sic faceret bonum sicut lapis tendit deorsum: certe iam liberum arbitrium non esset liberum: nec opus eius esset laude dignum: et ita ineptus esset ad finem propter quem est factum: videlicet ad laudem et glorie premium assequendum. Si autem inflexibile esset ad malum propter determinationem: quod sic potens esset pro propria natura in bonum ut non posset deficere in malo: sicut est de libero arbitrio diuino quod ad sola bona determinatum est: liberum arbitrium careret vanitate pro naturam suam: ergo iam non esset creatura nec productum ex nihilo: cum omnis creatura vanitas sit subiecta. Propterea esse impeccabile pro naturam proprium est solius dei.

¶ Tertium dubium fuit utrum deus debuit permittere hominem impugnari: quem prescientibus in pugna deficere. Et ad hoc dicit Bonaventura in. ij. dist. xliij. arti. s. q. ij. quod sic decet deum administrare res et eis providere: ut salua sit lex quam indidit eis a primordia rerum conditione: iuxta illud Augustini li. viij. de ciui. dei. Sic deus res quas condidit administrat: ut vnaquodque agere proprios motus finat. Sed deus fecit hominem in vertibilitate arbitrii: et similiter diabolum: ergo si diabolus voluit hominem tentare et homo voluit ei consentire: deus nullam illorum debuit impedire. Insuper facilius erat homini vincere aduersarium quam diabolo vincere hominem. Homo enim non poterat vinci nisi volens: quare pugna illa de se magis erat ordinata ad victoriam hominis quam diaboli: et sic magis ad bonum quam ad malum. Si ergo deus permittere debet quod directe ad bonum hominis ordinatur: videtur quod a tentatione primi hominis non erat arcendus aduersarius. Adhuc voluit permittere hoc deus: quod voluntarium peccatum hominis remedio carere non debebat: quod fuit dum christus filius dei misericorditer pro illo dignatus est satisfacere. Ob quod ecclesia cantat: O felix culpa que talem ac tantum meruit habere redemptorem. Accedit etiam hec permissio ad peccati alleviationes. Leuius enim fuit peccare alio suggerente et impellente: quam voluntate propria incuruante: quod forsassis homo cecidisset etiam si nunquam aduersarius pestifera suggerisset. Si ergo peccauit homo impudens est sibi voluntarie ad peccatum committenti. Nam ut dicit magister in. ij. dist. xliij. Fuit homini adiutorium datum in creatione: quo poterat manere si vellet. Illud vitium fuit libertas arbitrii ab omni labe et corruptela immunis: atque voluntatis rectitudo et omnium naturalium potentiarum anime sinceritas atque vnicitas. Sed inquit nonnulli. Potuisset ne deus qui est omnipotens voluntate hominis vertere in bonum? Et respondet magister sententia. dist. xliij. c. s. Potuisset reuera. Cur non fecit? Quia noluit. Cur non luit? Ipse nouit. Non debemus plus sapere quam oportet. ¶ Quartum dubium fuit utrum inuidia motus est diabolus ad tentandum hominem? Et quod sic probatur auctoritate scripture. Dicit enim Sapientia. ij. c. Inuidia diaboli mors introiit in orbem terrarum. Sed contra hoc posset quis istare. Primum quod omnis inuidia est respectu parisi vel superioris: sicut quod dicit Gregorius. ij. moral. super illo verbo Job v. Paruum occidit inuidia. Superioris inquit: sicut sicut reputaciones. Sed diabolus non reputabat hominem superioris se: ergo videtur quod ei non iniuri debet. Secundo inuidia est respectu boni quod aliquo modo potest acquiri: sed diabolus non poterat peruenire ad eternam beatitudinem: quod lapsus erat irreparabiliter: ergo videtur quod propter illius acquisitionem non inuidebat homini. Respondet Bonaventura in. ij. dist. xliij. arti. s. q. s. quod mens diaboli a superbia et inuidia possessa videns hominem in statu in quo poterat cadere sub diabolica potestate: et in quo poterat ascendere ad supernam felicitatem: est ex hoc ex super-

bia motus: et ex inuidia ad ipsum tentatum. Ex superbia namque ut ipsum sibi subiret. Ex inuidia vero ut ipsum a superna felicitate retraheret. Et superbia fuit sicut mouens primum. Inuidia vero sicut mouens proximum et immediatum. Esto enim quod non posset dominium super hominem acquirere: adhuc studisset ipsum a paradisi gaudijs impedire. Ad primum ergo in oppositum dicendum quod inuidia non solum est respectu superioris eius qui est superior: sed eius qui potest esse. Quis autem in statu illo non reputaret hominem superiorem se: inuidebat tamen ne merito obedientie sublimaretur ad statum glorie: in quo statu ipsum superioris se non dubitaret. Potest etiam dici quod tunc reputabat ipsum superiorem se in hoc quod poterat peruenire ad illam gloriam ad quam non poterat ascendere ipse diabolus. Ad secundum dubium quod non solum inuidet aliquis respectu boni quod potest obtinere: sed etiam respectu eius quod natus est habere quibus non possit: sicut truncatus et cecus inuidet alijs de visu et progressu. Licet autem diabolus non possit ad beatitudinem peruenire: tamen habet ad hoc naturalem aptitudinem. Tenebat itaque hominem et a muliere cepit: ut patet Gen. iii. Quare autem ab ipsa cepit: et non a viro. Dicit Bonauen. ubi. s. q. f. quia attendebat mulierem esse minoris sapientie: debilitioris constantie: et importunioris adherentie. Propter minoris sapientiam erat facilior ad seducendum: et ideo diabolus seducto: per eam sibi voluit facere transitum ad viam. Propter debilitiorem constantiam facilior erat ad peruertendum: et ideo diabolus expugnator aggressus est hominis ciuitate ex ea parte ex qua erat aditus minus munitus. Propter importunioris vero adherentiam cogitavit diabolus quod si mulier primo vinceret non quiesceret quousque peruerteret virum.

De qualitate peccati primorum parentum

tum: et grauitate illius culpe et remissibilitate. Cap. ii.

Episcopi: iure equidem multi declarari sibi quod fuit illud peccatum tam grande exosumque deo ceteris: quod non nisi morte eterna deleri potuit: et propter quod tandem altissimus dominus contulit in ira misericordias suas. Utile quippe est inspicere diligenter: quod sit damnosum dei mandata preterire: cum ex inobedientia: ut parebit Adam deo sic factus inimicus. Ad hoc autem melius inuestigandum: quattuor in hac parte dubia erunt declaranda.

Primum utrum peccatum primorum parentum fuit inobedientia.

Secundum utrum peccatum illud fuit grauissimum omnium peccatorum.

Tertium utrum grauius peccauit vir quam mulier.

Quartum utrum magis fuit remissibile peccatum hominis quam peccatum angelis. Et licet tria dubia posita sint in quadagesimali in sermone de obedientia: tamen adhuc inferenda illa censui: ut materia ista clarius ab omnibus intellegatur.

Quod inobedientia fuit peccatum Adae:

Primum igitur dubium est: Utrum peccatum primorum parentum fuit inobedientia: Et quod sic patet: quia apostolus ad Romanos. v. c. dicit: Per unius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi. Et Augustinus in libro de vera religione. Adae propter transgressionem obedientie de paradiso eiectus est. Et idem super Genesim. ad litteram. Non potuit melius et diligentius commendari quantum malus sit sola inobedientia: cum ideo reus iniquitatis factus est homo: quia eam rem tetigit contra prohibitionem: quam si non prohibitus tetigisset non vitiosus peccasset. Et Genesim. iii. c. dixit illi deus: Quis indicauit tibi quod nudus esses: nisi quod de ligno de quo preceperam tibi ne comederes

De timore iudiciorum.

comedisti. Sed aliqui dicunt quod fuit superbia. Nam Eccl. x. c. dicitur: In initio omnis peccati est superbia. Et eiusdem, xv. A muliere sumpsit initium omnis peccatio. Et Aug. li. de virginitate. Diabolus in celo voluit esse sicut deus. Cadens autem persuasit homini similitudinem voluntatis sue. Alij autem asserunt quod fuit auaritia sumendo illam large. Auaritia inquit Greg. super Ezech. non tantum pecunie est: sed etiam scientie et altitudinis. Si mulier appetit scientiam quam diabolus dixit ei Gen. iii. Eritis sicut dii scientes bonum et malum. Nonnulli clamant quod peccatum illud fuit gula. Unde Ambros. xxxv. dist. c. sexto die. ait: Gula regnante a paradiso expulit. Et idem in hymno quem cantat ecclesia. De parentis prophetausti fraude facta condolens: quoniam pomi noxialis morte morsu corruit: ipse lignum tunc nota vit: dana ligni ut solueret. Et Hieron. Jo. Jo. i. Solicite providendum est ut quos saturitas a paradiso expulit: esurios reducat. Respödet sanctus Bonif. xii. dist. ij. ar. f. q. f. quod principale peccatum hominis propter quod lapsus est fuit inobedientia: et ad hanc diabolus conatus est illum adducere. Sed quoniam nemo operatur ad malum aspiciens: nec appetit malum nisi sub specie boni: ideo clare deprehendens diabolus quod non posset mulierem precipitare nisi proponeret aliquod appetibile: illam tentando proposuit ad quod omnis homo naturaliter inclinatur. Omnis homo naturaliter appetit beatitudinem: que est bonum copiosum: gloriosum: et delitiosum. Unde omnis homo naturaliter appetit excellentiam: sufficientiam: et leticiam. Et in appetitu ordinato talium consistit iusticia: in immoderato vero culpa. Gula enim est appetitus inordinatus cibi suaviter reficientis. Auaritia est inordinatus appetitus sufficientie. Supbia est immoderatus amor excellentie. Diabolus ergo primo permisit mulieri dignitatis excellentiam cum dixit: Eritis sicut dii Gen. iii. Secundo cognitionis abundantiam: cum addidit: scientis bonum

et malum. Tertio suavitatis experientiam cum ostendit lignum pulchrum visum: et odor vescedum suave. Ideo mulier in appetendo primum fuit superba: appetendo secundum fuit auara: et tertium gulosa: et in hoc fuit transgressionis rea. Et sic Adam a muliere stimulatus comedit de pomis: non quod crederet quod esset deus: sed ne contristaret Eua: ut dicit Aug. super Gen. ad litteram. Nec est inconueniens plura genera peccatorum concurrere ad unum delictum perpetrandum. Nam preter dictam mulierem peccatum meda: quibus do dixit serpenti: quod deus preceperat de pomum comedere: neque tangerent. De tactu itaque preceptum non acceperat: sed hoc accidit in displicentia precepti: ut dicit Nicol. de lyra. Quare concluditur quod principale peccatum Adæ et prois eius inobedientia fuerit: et ex consequenti crimine lese maiestatis. De quo Aug. lib. iiii. de ciui. dei. c. xij. ait: Non debet estimari quisquam leue ac paruum fuisse illud commissum: quoniam in esca factum est: non quidem mala nec noxia: nisi quia prohibita. Neque enim quicquam mali in illo tante felicitatis paradiso deus crearet atque plantaret: Sed obedientia commendata est in precepto: que virtus in creatura rationali mater est quodammodo omnium: cultusque virtutum. Hoc itaque de vno cibi genere non edendo: ubi aliorum tanta copia subiaceret: presertim cum nondum volutari cupiditas resistebat: quod de pena transgressionis postea subsecutum est. Ea leue preceptum ad obseruandum tam breue ad memoria retinendum: tanto maiore iniusticia violatum est: quanto faciliore postea obseruancia custodiri. hec Aug. Et cum verbis deprehendimus quod graue fuerit primorum parentum peccatum. Nec mirum: quoniam si pater indignatur filio: et dominus subdito inobedienti: quanto magis pro misericordiarum: et dominus celi et terre moleste ferre debuit: dum preceptum suum defacto vidit contemni et preteriri. Quod cum dubium erat: utrum peccatum illud fuit grauissimum omnium peccatorum: Et respödet

Quid est peccatum
superbia

et

1720

Insuper fuit
in peccato

Sermo VI

Bon. in. ij. dist. xij. ar. ij. q. ij. r. xxij. in q. circa lram. q. ij. q. vnu pctm pot dici grauius altero duodecim modis. Primo causalitate. Et sic peccatu diaboli est maximu: cuius inuidia mors intravit in orbem terraz. Secdo enormitate. Et sic pctm Jude. Tertio ingratitudine. Et sic peccatu illi q plura suscepit dona r beneficia. Quarto periculofitate. Et sic peccatu ignorantie. Quinto inseparabilitate. Et sic pctm auaricie. Sexto importunitate. Et sic supbia que ex ipsis bonis operibz surgit. Septimo pronitate. Et sic luxuria. Octauo maioris gre impugnatione. Et sic peccatum in ipis sanctu. Nono maioru offensioe. Et sic idolatria. Decimo ratione maioris libidinis. Et sic cuiuscunqz gnis peccatu potest fieri maius altero. Undecimo generalitate. Et sic pctm primi parentis b: fuisse maius: qz in totu genus humanu se diffudit. Duodecimo ratione facilitatis resistendi. Et sic dicit magr in ter. q pctm Ade fuit grauissimu: qz vt dicit Aug. li. xiiij. de ci. dei. Adagna fuit in peccado iniquitas: vbi rata fuit in non peccando facilitas. Tertium dubium fuit: vtrum grauius peccauit vir q mulier? Et respondet Bonauen. in. ij. dist. xij. ar. f. q. iij. q si loquamur de grauitate quatū ad ingratitudines: grauius peccauit vir: qz copiosiora dona suscepit. Si aut loquamur quatū ad libidine: magis peccauit mulier: qz cu magis improba voluntate: du cupiuit deo assimilari r credidit. Si ho loquamur quatū ad corruptione distinguendū: qz aliqd d: corrupere duplr. Aut p modū cause aut p modū occasiois. Si primo mo: sic qz peccatu viri fuit causa trāssuisionis in posteros: r ita corrupit se r alios: maior consecuta est ex peccato viri corruptio: r ideo eius culpa fuit grauior. Si per modū occasiois sic qz peccatum mulieris fuit occasio peccati viri: r ita per consequens oim alioru: hoc modo mulier pot dici ceteros corruisse nō solum posteros sed etiā virū

suum. Unde nō solū peccauit in se: sed etiā in primū. Et quatū ad hoc peccatu eius fuit grauius q peccatum viri. Quartū dubiū fuit: vtrū magis fuit remissibile pctm hois q angeli? respōdet Alex. in. ij. summe in pncipio. q. ij. q sic: r congruentia sumitur ex tribus. Primo ex libertate arbitrij. Secdo ex cōditione nature. Tertio ex qualitate peccati. Primo ratione liberi arbitrij fuit magis remissibile peccatu hois q angeli. Secdm est Aug. r ponitur a magistro xiiij. dist. ij. in libero arbitrio est facultas voluntatis r ratiois tā in hoie q in angelo: verūm differēter. Pmo quatū ad voluntate: qz liberū arbitriū hois ante electionē voluntatis r post electionē se habet mutabiliter. Liberum arbitriū angeli ante electionē se habet mutabiliter: r post electionē imutabiliter. Et hac ratione in summo gradu liberū arbitriū est in deo: in infimo in hoie: i angelo ho medio modo se hñs. Quare deus de necessitate immutabilitatis semp eligit bonū: homo pot eligere bonū r malū: r itez bonū. angelus autez tm̄ semel pot eligere. Et ideo qcqd eligit nō potuit detestari: ex quo non potest penitere neqz per penitentiā culpā delere: que est detestatio mali. Et ita relinquitur q culpa ei non pot remitti sicut remittitur illa hois. Itē quantuz ad proprietatem rōnis differt liberum arbitriū in hoie r in angelo: quia sicut dicit Dionysius. Intellectus angeli deiformis est: r b est qz supra rps: et ita accipit totū sil: r nō pot h illud: vl hoc ex illo: r ideo dicitur angelus intellectua lis substantia. Sed intellectus hois est in tpe r ita conferendo accipit. Un nō accipit totum simul: sed vnu post aliud r vnum ex alio: sicut ex premissis cōclusionem. Et ideo homo dicitur rationalis substantia: quia ratio est virtus collectiua vnus ab alio. Qualis est ergo comparatio simplicis ad compositū: r puncti ad lineā in essendo: talis est cō-

Et dicitur ad magr in

Et dicitur ad magr in

De timore iudiciorum.

paratio intellectus angelici ad humanum in intelligendo et iudicando. Cum ergo iudicium fiat ab intellectu patet quod angelus secundum statum sue conditionis iudicat de re tota simul et non in parte: et iudicando de ipsa videt eam totam simul: ergo certissime patet quod peccat et certissima malicia: et sic nullo modo potest excusari: ergo eius peccatum est irremissibile. Non sic autem est de homine. Unde cum totam rem non simul videat: potest decipi in iudicio suo: et ita cum peccatum eius aliquo modo possit excusari: non est irremissibile. Unde Beatus Hieronymus dicit deus. Non permanebit spiritus meus: id est indignatio mea: in homine in eternum quia caro est. **¶** Secundo peccatum hominis fuit magis remissibile quam peccatum angeli ratione nature. Et enim inquit Anselmus libro: Cur deus homo. per alium hominem qui non esset sui generis homo non debuit liberari et reparari. Et cum non omnes angeli sint unius generis: patet quod non fuit possibilis reparatio in angelo sicut in homine. **¶** Tertio peccatum hominis fuit magis remissibile ratione qualitatis peccati: attendendo in peccato tria.

Primo genus.

Secundo circumstantiam.

Tertio occasione.

¶ Primo attendendo genus: tam angelus quam homo peccavit per superbiam: sed differenter. Homo enim appetit scientiam dei: sed angelus omnipotentiam. Omnipotentia autem dei non est communicabilis alicui creature. Unde Christus secundum quod homo non habuit omnipotentiam: sed bene omniscientiam. Quia ergo summa inordinatio est appetere illud ad quod nullo modo creatura est ordinata: homo autem erat ordinatus ad scientiam quam appetebat: ideo peccatum hominis fuit remissibile: non autem angeli. **¶** Secundo attendendo circumstantiam peccati patet differentia. Nam in Adam fuit aliqua ignorantia quia peccatum quod erat mortale creditur veniale: sicut dicit Augustinus. Unde non tantum creditur peccare quantum peccavit.

Angelus autem non habuit ignorantiam in peccando. Item homo habuit propositum penitendi et petendi veniam de peccato quod credebatur veniale: angelus autem non: et propter hoc peccavit in spiritu sanctum: homo vero non. **¶** Tertio ostendendo occasionem peccati patet: quod angelus per se peccavit: homo non peccavit de seipso sed alio mediante. scilicet prore. Et etiam suasa fuit a serpente. Insuper in homo hominem erat tota species humana non adhuc multiplicata: sed multiplicanda in alijs: sed in angelo peccante non erat tota natura angelica. Et propter hoc diuine iusticie congruum fuit ut non statim iudicaret hominem pro peccato: sed nec species humana multiplicaretur et maxime numerus electorum.

¶ Quod duodecim penis punitum est genus humanum propter peccatum patris morum parentum. Capitulum in:

Tri quotidie. In nobis ipso ex periamur quam miserabilis facta sit humana propter peccatum patris: ut lapsus primorum parentum: vel rursus ut vehementer exciteretur animus ad timorem: de penis quas humanum genus incurrit propter transgressionem diuini precepti: in hoc tertio mysterio flebiliter differemus. Deus namque iusto iudicio quadruplici pena voluit ad peccatum punire.

Prima de spirituali.

Secunda corporalis.

Tertia temporalis.

Quarta eternalis.

¶ De triplici pena spirituali quam incurrit humanum genus propter lapsum primorum parentum: et primo de perditione iusticie originalis.

Prima pena que punitur deus peccatum Adae fuit spiritualis. Et hec est triplex.

Prima de iusticie originalis perditio.

Secunda anime maculatio.

Tertia donorum spiritualium diminutio.

¶ Prima pena spiritualis fuit iusticie originalis perditio. De hac dicit Hieronymus

de lyra super. v. c. ad Rom. Iusticia ori-
 ginalis est quedā humane nature recti-
 tudo: sicut quā corpus erat anime subie-
 ctū: et vires inferiores rōni quā anima
 subdito erat suo creatori. Hec autē iusti-
 cia erat quoddam donū supernaturale
 datū homini a deo: per quod ipse hō erat
 totaliter subiectus deo quantum ad ra-
 tionē. Rationi hō erant subiecte vires
 inferiores: scilicet irascibilis et concupisci-
 bilis. Hanc iusticiam vocat salomon re-
 ctitudinē: quā dicit Eccles. vii. Inveni quod
 deus fecerit hominem rectū. Ista ergo
 iusticia ut dicit Zādulphus in. ij. di. xxi.
 q. ij. conclusio. iij. ordinabatur respectu
 dei: ut plena obediētia exhiberet ei. de-
 inde respectu sui ut perfecte faceret in-
 feriores potentias sequi motum recte
 rationis et voluntatis. deinde respectu
 proximū redderet unicuique quod suū
 erat: et debitū cōdilectionē. Addit Zan-
 dulphus ybi. s. p. l. one. iij. q. erat in vo-
 luntate sicut in subiecto: quia si iusticia
 moralis est in voluntate sicut Aristot. v.
 ethi. non minus originalis iusticia. Et
 ideo non tenetur opinio eorū qui dixe-
 runt quod erat in appetitu sensitivo: quia
 illa iusticia fuit habitus preceptivus nō
 obediētius. Fuit enim data ad pōte
 inclinandū voluntatē: et ut intensius et
 diutius preciperet. De hac dicit Tho.
 s. parte. q. c. ar. s. q. ex eo quod fuit donum
 diuinitus datū toti nature: ideo filij
 parentib⁹ assimilati fuissent quantum
 ad originalē iusticiā. Quod grauis fuit
 hec iactura donū tale perdidisse: cuius
 vitis perditione etiā sancti cū tot aspe-
 ritatibus et castigatōibus ac mortifi-
 cationibus carnis: concupiscentiā vir-
 lupare potuerūt. Namabat Paul⁹ Ro-
 ma. vii. Video aliam legem in mēbris
 meis repugnantē legi mentis mee. Si
 non peccasset Adā: non erat opus cum
 tor ieiunijs: disciplinis: vigilijs: et labo-
 ribus acquirere regnū celoz. O Adā
 quid fecisti? cur non obedisti voci dei?
 Ecce ppter culpam tuam perditā est ti-
 bi et omnibus a te descendētib⁹ origi-

nalis iusticia. Ideo dicit text⁹ Gen. iij.
 Aperti sunt oculi eoz. Nico. de lyra: scz
 ad cognoscendū suam nuditatē esse cō-
 fusiōne que prius erat honesta: quod sub-
 tracta iusticia originali: statim senserūt
 rebellionē carnis ad spiritum et motus
 inordinatū membrorū. Ideo statim stu-
 duere cooperire suā nuditatē et turpitu-
 dinē: et ut dicit tertius: consuerūt folia
 ficus. Et ex hoc dicunt hebrei quod ficus
 fuit arbor ex cuius fructu comederūt:
 et fecerūt sibi perizomata: id est succin-
 ctoria circa limbos. Nota tamē sicut do-
 ctiores modernos: ut dicit Zādulphus
 in. ij. dist. xxi. q. s. p. l. one. ij. quod iusticia
 originalis non fuit habitus gratie gra-
 tum facientis: ex eo quod primus hō non
 fuit creatus cū gratia gratū faciente: ut
 magister dicit in littera presentis nomi-
 nate distinctionis: quod creatus fuerit cū
 iusticia originali: tamen anteq̄ peccas-
 ret habuit gratiam gratū faciente. Fuit
 enim tribus horis in statu innocentie:
 quia fuit creatus hora sextā expulsus
 hora nona. In ista morula fuit sibi col-
 lata gratia: quia Greg. et Damascenus
 quos magister adducit in textu: dicūt
 quod primus homo fuit in charitate: fuit
 coniunctus deo: et donis mirandis pre-
 ditus: ergo si charitatē habuit: habuit
 gratiam: quia idem sunt.

Secunda pena spūalis quas
 incurrit Adā ppter inobe-
 diētiam illā: dicitur anime
 maculatio. Thomas. s. ij.
 q. lxxvj. art. s. dicit: Adacu-
 la proprie dicitur in corporalib⁹ quādo
 aliquod corpus nītidum perdit suū ni-
 torem. Sic macula fuit anime ade. Nā
 innocentia perditā mortali peccato fa-
 cta fuit obnoria: et quod bis grauidest:
 omnes ab adam descendētes: xpo dū
 tarat excepto: quia fuit deus et homo
 per naturam: et virgo maria per gra-
 tiam: cum sorde originalis: culpe nascū-
 tur: que est culpa contracta est nō acta.
 Omnes inquit apostolus Roma. v. iij.
 adam peccauerunt. De hac o materia
 hz ij

De timore iudiciorum.

diffusus loquar in sermone pio festo cō
ceprionis virginis gloriose.

Tertia pena spiritualis dicitur
donoy spiritualium diminutio.
Sequitur ex consequenti
q̄ postq̄ iusticiā originalem
et gratiā gratū facientē adam amisit: nō
cū illa dulcedine deū cōtemplabatur sic
cut prius: nec gaudebat eius consciētia
intrinsicus gustibus rerū diuinarū. Nā
licet deū per essentiā non viderit: vt dicit
Tho. s. parte. q. xciiij. arti. s. et Bofi. in. ij.
dist. xxij. arti. ij. q. ij. vidit tamen deum
per speculum clarū: et per apparitiones
in aliquo signo: seu in subiecta creatura
sic potuit letāter vidisse angelos in cor
poribus assumptis apparentes sibi. Et
quibus omnib⁹ suauissime reficiebatur
in mēte: que tamē post illā trāgressio
nem in eo fuerunt diminuta.

¶ De punitione corporali.

Ecūda pena qua punitū fuit
ade peccatū dī corporalis. Et
hec est triplex.

¶ Prima dī cōtrariorū actio.
Secūda laboriosa vite sustēratio.

¶ Tertia mortis subiectio.
¶ Prima pena corporalis est contrariorū
actio. Si em̄ adam stetit: que nūc ho
mini cōtrariātur: minime illū ledere po
tuissent. Si in ignē fuisset piet⁹ ipsum
nō cōbussisset: si in aquā fuisset immer
sus: ipsum nō suffocasset: et filia. Et hoc
vtriq̄ euenisset per dei prouidentia: que
sic actiuorū actū suspēdisset q̄ in passiu
minime agerēt. De hac impassibilitate
et duabus penis sequentibus copiosius
tractauit in quadagesimali: in sermone
de vita: iō in hoc loco ista breuiter pcur
ro. **¶** Secūda pena corporalis est laborio
sa vite sustēratio. Dicitur equidem fuit
homini Gene. ij. In sudore vultus tui
vesceris pane tuo. Si nō peccasset non
erat opus tot laboribus: tot artib⁹: tot
industrijs acquirere victū et tegumētū:
Vñ Aug. lib. xiiij. de ciuit. dei. c. xxvj. ait:
Vivebat itaq̄ hō in paradiso sicut vole
bat: q̄ diu hoc volebat qd̄ de⁹ iusserat.

Vivebat fruens deo: ex quo bono erat
bon⁹. Vivebat sine vlla egestate: si semp
per viuere habens in p̄tate. Libus ade
rat ne esuriret: potus ne sitiret: lignum
vite ne illum senecta dissolueret. Nulla
corruptionis in corpe vel ex corpe vllas
molestias vllis eius sensib⁹ ingerēbat.
Nullus intrinsicus morb⁹: nullus extrin
sicus morb⁹: in aīo tota tranquillitas. Hec
ibi. Igit̄ oēs dolores parturitiū: oēs
sudores laboratiū agricolarū: artificiarū
quorūcūq̄: et oīa mala egrotantiū et in
firmorū q̄ nec libus medicorū cuncta dei
p̄chēsa sunt: oīa deniq̄ hui⁹ vite peric
cula a culpa primorū parētū derivāt.

¶ Tertia pena corporalis est generalis
mortis subiectio. Propter pctm̄ etiam
primorū parētū mors dīatur in oībus.
Vñ Aug. li. xij. de ciuit. dei. c. iij. ait: S
tendū est p̄imos hoīes ita fuisse in
tutos: q̄ si non peccasset: nullū genus
mortis experirent. Sed eosde p̄imos
pctōres ita fuisse morte mulctatos: vt
etiā quicqd̄ eorū stirpe esset exorū eadē
pena teneret obnotiū. Pro magnitudi
ne quippe culpe illius naturā dānatio
mutauit in peius: vt qd̄ penaliter p̄
cessit in peccatib⁹ hoībus p̄imis: natu
raliter sequeret in nascētib⁹ ceteris.

¶ De tertia pena temporalis.

Ertia pena qua punitum est
peccatū primorū parentū dī
citur temporalis. Et hec est
triplex.

¶ Prima est a paradiso expulsio.

¶ Secūda animalū rebellio.

¶ Tertia subiectionis introductio.

¶ Prima pena fuit a paradiso expulsio.
Et em̄ habet Gen. ij. Plantauerat dñs
deus paradysum voluptatis a principio
id est a principio creature: s̄m̄ expositio
nem magistri in historia scholastica: scy
cū apparuit arida: et germinare terram
fecit. Vel a principio. i. a prima parte or
bis. i. ad orientem. Nam vt dicit Tho. s.
parte. q. cii. ar. s. cōuentēter in parte or
ientali dī situs: q̄ credendū est q̄ in no

bilissimo loco toti terre sit constitutus. Et autem omnes sit dextera celi secundum Aristoteli. ubi de celo et mundo. Dextera autem est nobilior quam sinistra: ueniens fuit ut in orientali parte paradisi ille institueretur a deo. De hoc paradiso sic ait Damascenus. li. ij. c. xj. Paradisus in oriente positus est: omni terra excelso: temperato tenuissimo ac purissimo aere fulgens: platis semper flouidis comatus: bono odore plenus: lumineque repletus. Hieronimus. li. xiiij. c. xij. idem dicit in sententia. Et Augustinus. viij. super Beati ad litteram. Tres inquit sunt de paradiso generales sententiae. Una est eorum quae in modo corporaliter uolunt intelligi. Alia est eorum qui spiritualiter tantum. Tertia eorum quae utroque modo paradysum accipiunt: quam mihi fateor placere sententiam. x. xij. de ciuitate dei. c. xxi. Que commode dici possunt de intelligendo spiritualiter paradiso nemine prohibere dicatur: dum tamen et historie ueritas fidelissima rerum gestarum narratione commendata credatur. Tria enim que de paradiso in scriptura dicuntur per modum narrationis historice proponuntur. In omnibus autem que sic scriptura tradidit: est per fundamentum tenenda ueritas historie: et desuper spirituales expositiones fabricande. De Augustinus. Ad hunc paradysum translatus est Enoch: ut habet Gene. v. et Eccl. xliij. et uelias ut patet. iij. Regum. h. c. Ambrosius in herameron et Basilus in herameron dicunt quod positus est in altissimo monte: de cuius cacumine cadunt aque cum tanto strepitu quod omnes circa habitantes fiunt surdi: et faciunt aque lacum: ex quo progrediuntur quattuor flumina. Hieronimus ut dicit Hieronimus. ubi. s. ad. ij. arti. sequendo Augustinum. viij. super Beati ad litteram. Locus ille seclusus est a nostra habitatione aliquibus impedimentis: uel montium uel marium: uel alicuius estuose regionis que pertransiri non potest. Et ideo scriptores locorum de hoc loco mentionem non fecerunt. Ad nostra igitur redeuntes: magister in historia scholastica dicit quod hoc constitutus est in agro damasceno: et inde

tulit eum deus: et posuit eum in paradiso. Rō secundum Thome. ubi. s. ar. iij. est: quod paradysus fuit locus congruus habitationis humane quantum ad incorruptionem primi status. In corruptio autem illa non erat hominis secundum naturam: sed ex supernaturali dei dono. Et ergo hoc gratie dei imputaretur: et non humane nature: deus hominem extra paradysum fecit: et postea in paradiso posuit: ut ibi habitaret toto tempore animalis uite: postmodum cum spirituales uitam adeptus esset transferretur in celum. Ibi ergo ut dictum est paulo ante tribus hominis creditur Adā transisse moram: in qua diuini mandati transgressor inuentus est: et a paradiso cum pellice turpiter eiectus: missusque est cum uxore sua in hanc uallē lachrymarum.

¶ De perditione dominij animalium.

Ecūda pena temporalis qua punitū est primorum parentum peccatū dicitur animalium rebellio. De quibus dicit dominus Boetius. in. ij. dist. xv. arti. ij. q. i. quod aliter ordinatur animalia ad hominem secundum statum innocentie: aliter secundum statum nature lapsae. In statu innocentie ordinabantur secundum rationem quae dupliciter. Prima ratio ad manifestandum hominis imperium: quod manifestaret dum ei per omnia obediret. Secunda ad decorandum hominis habitaculum animalium multitudine: non solum arborum. Tertia ad exercitandum hominis sensum: ut in ipsorum animalium naturis diuersis uideret homo multiforum sapientiam dei. Quarta ad mouendum hominis affectum: ut uideret illa deo subiecta et sibi ipse deum amaret. Secundum uero statum nature lapsae ordinatur animalia aliter ad hominem. Sumpta enim et pecora ordinantur ad releuandum hominis indigentiam quantum ad cibum: quantum ad uestitum: quantum ad obsequium: et quantum ad solacium. De per maiori parte sumpta sunt ex dictis Augustini. iij. super Beati. Ante peccatum itaque omnia animalia sub hominis erant potestate: omnes uolucres celi: et omnes pisces maris. Unde deus dixit Beati. s. c. Dominus piscibus maris: et uolatilibus celi et uniuersis uiuantibus que mo-

De timore iudiciorum.

uetur super terrā. Ex quo vt dicit Tho. s. parte. q. xcvj. arti. j. naturaliter hō dñs est oium aialium. Ideo. s. politice dicit Aristo. q̄ venatio est quasi quoddā iustum bellum. Qd̄ vtiq̄ nō expediret: si Adam nō peccasset. Verūtāmē somnia hec videntur plerisq̄: qui facile seip̄os cōfundere vel corrigere qd̄ meli⁹ est possunt: si amicor̄ dei ⁊ sanctor̄ viroꝝ exēpla inspicere velint. Refert namq̄ Hiero. i vita Pauli p̄imi heremite: q̄ corꝝ vus diebus singulis dimidium panem Paulo deferebat: ⁊ dū Antonius ad illum visitandum se cōtulit integrum: vt vtriq̄ sufficeret apporauit. In sup̄ dū Antonius post illius felicē transitu corꝝ pus vellet sepelire: superueniētib⁹ leonibus: ⁊ māfuerissime fodiētibus terrā: id fecit. Ipse adhuc Hiero. leonem ferocissimū in monasterio velut agnū mansuetū retinuit. At ⁊ Frāsciscus noster lupum apprehēdit in ciuitate Eugubij q̄ multos hoīes occiderat: et cū obediētia multa lupus Frāsciscū secutus est. Qui mādato eius biēnio superuiuēs mansit cū hoībus ⁊ pueris ⁊ canibus: nemineꝝ vltra ledens. Sanctus adhuc pontifex Siluester diaconē ingentē ferreo anulo imposito in narib⁹ eius: sine aliquo nocimento in vrbē maxima ligauit. De leonibus iterū legimus q̄ Danielē seruum dei nō offenderūt. Nam vt dicitur Danielis. xiiij. c. fuit ipse in lacu in quo erāt septē leones dieb⁹ septē: quib⁹ dari cōsuetū erat quotidie duo corpora: ⁊ due oues: ⁊ tunc data non fuerūt eis vt deuorārēt Danielē: qui tñ p̄egente se deo liber cū leonibus habitauit.

¶ Qd̄ subiectio violēta est p̄pter peccatū. Tertia pena tp̄alis fuit subiectiois introductio. Si em̄ nō peccasset hō tunc homini hō nō subijceret. Verūtū vt accipi pōt ex dictis sci Tho. s. p̄te. q. xcvj. ar. iij. sentēcialiter: duplex est subiectio. Vna violētie: altera ordinis ⁊ reuerētie. P̄ua nō fuisset in statu innocētie: q̄: penalis est et dura, Scōba

ho que nemini nocet fuisset in illo statu q̄ reuerenter ⁊ cum amore filij fuissent subditi parētibus suis: vxores maritis ⁊ iuuenes senibus: ⁊ familia. ¶ Qd̄ nō essent tot damnati si non peccasset adam.

Quarta pena qua puniūt eb peccatū p̄imor̄ parentum dicitur eternalis. Nam illud peccatū punitur pena eterna tripliciter.

Primo in paruulis. Secūdo in infidelibus. Tertio in damnatis oībus. ¶ Primo illud peccatū punitur pena eterna in paruulis: qui in solo originali deo dū. Oēs quippe tales in eternū puniuntur visione dei: vt dicit magister in ij. di. xxij. De hac materia ⁊ sequēti de infidelib⁹ dixi in quadragesimali. ¶ Secūdo illud peccatū punitur in infidelib⁹ pena eterna. Oēs q̄ppe fideles in sua infidelitate mouētes eternalit̄ damnati puniūtur in inferno. Nec vera nec tenēda: immo velut heretica reijcienda est opinio eor̄ qui dicūt vnūquēq̄ in sua fide saluari. Nō scribit̄ eē de summa trinitate fide catho. c. f. Vna est fidelium vniuersalis ecclesia: extra quā null⁹ oīno saluā. ¶ Tertio punitur peccatū parentū in dānatis oīb⁹. Tenēt qd̄ aliq̄ q̄ si fuerit ser hō in statu innocētie: soli fuissent nati qui mō sunt electi. Hoc videt̄ asserere Greg. qui in. iij. moral. c. xxv. ait: Si parentem primū peccati nulla putredo corrūperet: nequaquā filios p̄ditiois generasset. Sed illi q̄ nūc p̄ dēptore saluandū sunt: soli ab illo electi nascuntur. Et si diceret̄ q̄ multi electi nati sunt de parentibus dānatis: ergo illi parentes fuissent nati. Rūdet Landul. in. ij. suo. di. x. q. ij. cōclu. ij. q̄ isti electi fuissent geniti ex illis parentib⁹ electis. Quare autē deus p̄mittat tot hoīes nasci q̄ ante secula vidit fore dānandos: ⁊ quare ip̄s q̄ misericorditer venit in mūdū et suo p̄cioso sanguine nos redemit tā grādī periculo tot hoīm p̄ditionē nō oblitit: ⁊ filiā

est nostrū inuestigare. Sed potius vnus quisq; timere debet: ne ppter sua volū: taria scelera & delicta deputeſ cū dānatis alijs igni gehēne. Et iō studeat opes rā dare vt p penitentiā & virtutis opa numero electorū ascribat: sicq; possideat eternū regnū: in quo xps cū suis oibus vinit et regnat in secula seculorū. Amē.
De iudicio dei contra mundum lasciuientem quādo diluuis perdidit hoīes peccatores.

Sermo. vij.

Nā terribilia

minis sint iudicia dei: preter ea que de angelis ruētibus et peccātib; hominibus primis enarrata sunt: ostēdit adhuc nobis diluuiū illud generale: qđ inundauit rēporibus Noe: quo paucis dūtaxat exceptis deleta est oīs caro. Extendit vtriq; rex celorū potētissimū brachiū suū: & cōtriuuit supbiam hominū malorū. Nec inuētus est quispiā: q̄ voluerit effugere furorē illi. Dēs penerūt: oēs suffocati sunt in aq̄s inundātib;.

Qua de re vt efficacius timor dñi ingerat cordib; nostris statui in hoc sermone de iudicio dei cōtra mūdū lasciuientē differere. Dicāq; quid veraciter in scripturis de diluuiō: quo carnales hoīes puniti sunt: cōtinet. Neq; prius in textu biblie singula posita sunt explicabimus: sed quedā principalia tñ pertractabim; eo ordine quo in hoc dicendi genere auditorib; facilius veritate persuadere possim;. De diluuiō igitur locuturi tria mysteria declarabim;.

Primum dē rēporalitatis.

Secūm causalitatis.

Tertium terribilitatis.

De rēporibus circa diluuiū cōsiderandis: primo de annis qui fluxerūt ab adā vsq; ad diluuiū. Capm. i.

Ro ampliore dicēdorū notitia ad rēpus diluuij animū in hac parte vertemus distinguemusq; quattuor tempora consideranda.

Primum tempus dicitur mundialis durationis.

Secūm retardate generationis.

Tertium diurne expectationis.

Quartum mēsis determinationis.

Ab Adam vsq; ad diluuiū anni duo milia ducēti quadragintadu.

Primum tēpus cōsiderandū circa diluuiū dicit mundialis durationis. In quo licet scire quot anni exacti sunt a principio mūdi vsq; ad diluuiū. Et fm Josephū & magistrū in historia scholastica ab Adam vsq; ad diluuiū fluxerūt anni duo milia quingēti quinquagintasex. Scdm hō Hiero. Eusebium & septuaginta interpretes et oēs tā grecos q̄ latinos fuerunt anni duo milia duccēti quadragintadu. Pro hac differentia annoꝝ nō debet q̄s turbari: potissimum q̄ anni a diuersis diuersimode cōputātur. Est enim annus maximus: de quo dicit Macrobius. ij. lib. super somnum Scipionis. & Tullius li. ij. de natura deorū. & in. vj. de republica. q̄ cōplet cum sol & luna et oīa sidera firmamenti ad eūdem locū vnde semel pfecta sunt redierint. Hūc annū Varro cōfici & conscripsit in quadraginta milibus annis. Et dicit Aug. li. xij. de ciui. dei. Platoni ei hō in quindecim milibus annis: put refert Macrobius li. ij. sup somno Scipionis. Ptolomeus hō in li. Almagesti dixit annū maximū cōpleri in triginta sex milibus. Sed Restaurus modernus philosophus & astrologus in. j. libro de causis esse mundi dixit: q̄ stelle fixe et erraticæ mouētur versus oriētem quattuor gradibus nec vltorius et post retrogradando alijs quattuor gradibus retrodeunt: et motus iste nunq̄ cessat ab hoc ordine. Quare celum nunq̄ faciet operationes tales quas semel fecit: cum semper tendat ad producenda noua propter maiorem nobilitatem et perfectionē ipsius. Ideo nec annus maximus potest poni. Est annus solaris: qui duobus modis accipitur. Ano mō

